

Preparerad flygel/piano-policy | Musikhögskolan i Malmö

BAKGRUND

Att preparera en flygel eller ett piano, eller att använda sig av "Extended Techniques" som det heter på engelska, innebär att du använder något annat än tangenterna för att skapa ljud ur instrumentet, eller att du använder en kombination av tangenter och tillbehör. En vanlig teknik är att man rör vid strängarna med hjälp av händer eller något annat objekt, ibland används även själva trämöbeln/instrumentkroppen för att skapa ljud. Andra tekniker innebär att föremål placeras mellan strängarna eller på andra delar av instrumentet och dessa behövs då ofta markeras på olika sätt, till exempel med Post-It-lappar.

Att preparera instrument har länge varit ett konfliktladdat ämne mellan pianister, kompositörer och pianotekniker. Syftet med detta dokument är att lägga grunden för bättre kommunikation och förståelse samt att erkänna att preparerandet av en flygel eller piano är en legitim del av konstnärligt arbete, men att det också har potential att skada instrumentet.

Först och främst måste vi alla komma ihåg att ett konsertpiano är en gemensam resurs. Det är en dyr investering i både pengar och kontinuerligt underhåll från pianoteknikerns sida, och dess funktion som spetsinstrument har stor betydelse för institutionen och alla som använder det. Även ett väldigt litet mekanisk fel, som en lätt förskjuten dämmare, kan göra pianot oanvändbart tills det har åtgärdats. Märkningsmetoder som verkar oskyldiga, som användning av blyerts, krita eller maskeringstejp, kan ge permanenta skador på instrumentets yta och vara svåra eller omöjliga att ta bort helt. Det finns också risk för betydligt allvarigare skador i samband med preparering av pianon eller flyglar. Bassträngar är till exempel särskilt känsliga.

Användningen av "Extended Techniques" får därför bara göras på speciellt anvisat instrument efter överenskommelse med Musikhögskolan i Malmös pianotekniker. **Följande riktlinjer gäller:**

GODKÄNNANDE

Pianoteknikern måste godkänna alla strukturella ändringar på piano och flyglar, oavsett vilket instrument det är. Detta inkluderar även borttagandet av ett lock eller andra möbeldelar samt om något ska fästas på resonansbotten för att ändra ljudbilden.

RÖRA VID STRÄNGARNA

Om strängarna ska vidröras med fingrarna eller händerna (till exempel för flageoletter, knäppande eller gnuggande) måste du tvätta händerna först. Ska du använda händerna mycket rekommenderas du att använda en liten mängd handpuder/talk på händerna för att förhindra att hudfett fastnar på strängarna. Alternativt bör ett par tunna handskar användas.

MARKERING

Det är tillåtet att använda Post-it-lappar klippt i bitar eller smalklippta brevetiketter med milt klister eller små runda klisterlappar för att markera dämmare och agraffer. För att markera en överton på en sträng kan du använda en smal klisterlapp och vira den runt strängen och runt sig själv, med klistersidan utåt. Kalkkrita kan användas på de blanka strängarna men aldrig på de spunna bassträngarna. Med undantag från kalkkrita och små klisterlappar får ingenting annat användas direkt på strängarnas yta. Med andra ord, ingen tejp, Tipp-Ex, färgkrita, nagellack etc. Musikern är ansvarig för att ta bort alla markeringar i pianot/flygeln direkt efter användning.

DÄMNING

Försiktighet och varsamhet är ett måste när man rör vid dämmare då de lätt hamnar fel och blir böjda. Post-it-lappar klippta i bitar är att föredra när det gäller att markera dämmare, alternativt små runda klisterlappar. Använd aldrig pennor. Ta bort alla lappar direkt efter repetition eller konsert.

SKRUVAR OCH BULTAR

I pianolitteraturen finns stycken som påbjuder att placera skruvar och andra föremål mellan pianots strängar. Följande regler gäller när man ska sätta in en skruv: Använd bara helt nya skruvar (eller skruvar som ser helt nya ut). Skruvar och muttrar som visar spår av rost eller korrosion ska aldrig användas. Skruvstorleken ska utprovas för att passa precis i gapet mellan strängarna så att de pressas minimalt i sidled. Pressa alltid ner höger pedal när du placerar något mellan strängarna. Ta god tid på dig och var försiktig samt kontrollera noga att ingen skruv rör vid resonansbotten. I basen på de spunna strängarna får endast plasticskruvar/bultar användas eller liknande material som är mjukare än koppar.

SLÅ AN ELLER PLOCKA PÅ STRÄNGAR

Strängar kan knäppas med gitarrplektrum eller fingertoppar. Du måste alltid använda ett verktyg i ett mjukt material som inte repar strängen eller lämnar andra bestående men. På de blanka strängarna (mittparti och diskant) får bara material som är mjukare än stålsträngen användas. Det går bra med mässing eller aluminium. I basen där det är kopparomspunna strängar måste verktyg som är mjukare än koppar användas. Koppar är mycket mjukare än stål så här är det trä, plast, gummi eller filtverktyg som gäller. Använd aldrig ett stämjärn eller en skruvmejsel på pianosträngar. Pianoteknikern hjälper dig att ordna med alternativ, till exempel ett verktyg tillverkat i mässing, som inte skadar instrumentet.

EXTREM LJUDSTYRKA

Det finns en fin linje mellan passionerat musikaliskt uttryck och regelrätt hamrande på ett piano. Var snäll och använd gott omdöme när du spelar starkare än ff. Överdrivet hårt spelande innebär skadligt slitage och är inte acceptabelt.

RENGÖRING

Pianisten ska rengöra instrumentet och lämna det i samma skick det var före användningen. Ingenting ska lämnas i pianot. Om du är osäker på hur saker ska tas bort eller du tror att du riskerar göra någon skada i instrumentet, kontaktar du pianoteknikern för hjälp.

UNDBIK SKADOR OCH SUNT FÖRNUFT

Många skador på piano/flygel kan förebyggas genom att använda gott omdöme och ha kunskap om instrumentet.

Var vänlig konsultera pianoteknikern innan du preparerar flygel eller piano eller om du komponerar musik där preparering ingår. Det brukar finnas alternativ till potentiellt skadliga metoder som kan göra både utövare och pianoteknikern nöjda.

TACK!

